

Trede Bloavez

21

LAHREIZ

GENVER 1950 - 35 LUN

E TI TREANTON

e kaver peb tra

Harnachou, Kinkailherez, Glaou,
Koat "an Nord"
Houarn

Ha kement tra ho peus ezomm
en ti
war-dro an ti
hag en tiegez

**TI TREANTON
E LANDIVISIAU**

War Blasenn an iliz ha plasenn Lourdes

Telefon 7

E KASTELL-PAOL

war ar Blasenn Vras

Telefon 130

133640

KROAZ-BREIZ

GENVER

NIV. 21

PRIZIOU : { Koumanant ordinal (eur bloaz) **350** lur
Koumanant a zikour **500** lur
Koumanant a enor **800** lur

1. Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaouenn : skriva da rener Kroaz Breiz : Mr l'abbé Jean-François Falc'hun, professeur au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

2. Evit kement a zell ouz Koumanantou ha profou, skriva da : Mr l'abbé Laurent Bleunven, recteur, Plomelin, par Quimper, (Finistère). C. C. P. 1266.53 Rennes.

TAOLENN

Gouelioù ar miz (An Tad)	Pajenn	2
Sant Loeiz-Vari a Vonfort (Y. Tranvouez, S. M. M.)	—	3
Da belec'h ez a ar bed ? (L. B.)	—	4
An hent koz (Yann Kerloar)	—	6
Ar spillhenn aour (Yann Tranvouez)	—	8
Gwechall e Kerwenn : [est ar pemoc'h (H. Greff)]	—	11
Tenzor an dintin goz (Ab Sulio)	—	13
Keginerezh (lt. Kerlann) - Keleier	—	14
Levriou	—	15

Lennerien Ger,

Gant an niverenn-mañ e koumans adarre eur goumanant nevez.

Deuet eo eta ar mare da baea, ha karout a rafemp ne zalefec'h ket da zigas d'eomp ho skodenn a 350 lur evit 1950.

Bennoz Doue a lavaromp d'al lennerien o deus nevezet o c'houmanant, a-benn vremañ. Anaoudek bras omp d'ar re o deus bet ar vadelez da zigas d'eomp muioc'h eget ne c'houlenned diganto.

Pizians hon eus e talc'ho pep hini d'e goumanant. N'eo ket p'emañ ar gouarnamant o tigeri dor ar skolioù d'hor yez eo e c'hellfec'h c'houi lezel KROAZ BREIZ da vervel. Hen ober a rafec'h o kenderc'hel da zigemeret ar gelaouenn hep paea. Ar pezh, siouaz, a ra kalz.

D'an dilerc'hidi kaledet ober unan a zaou : pe digas d'eomp ar pezh 'zo dileet, pe kregi en o fluenn da laret ehana-krenn kas d'ezo mui ar gelaouenn...

Brudit KROAZ BREIZ, klaskit d'ezi lennerien nevez.

Hor zikourit da gaeraat c'hoaz hor c'helaouennig.

AR MEROUR

REVUE MENSUELLE

Ar merour : M. l'abbé BLEUNVEN
Recteur, PLOMELIN, par Quimper

Ti-Moulerzh Kreiz Breiz
36, Rue Richard-Lenoir, RENNES

★ GOUELIOU AR MIZ ★

1 genver 1950, sul: deiz kenta ar bloaz.

Eur bedenn a raimp evit kregi gant ar bloaz nevez: « Aotrou Doue, ar bloaz nevez-mañ n'eo ket heñvel ouz hini ar bloaveziou all. Hemañ eo ar bloaz santel, an hini a zo roet deomp gant hoc'h Iliz, evit rapari an amzer dremenet, stourm gwelloc'h ouz hon techou fall, ren eur vuhez kristenoc'h, ha tenna war ar bed ho pardon hag ho pennoz. Evit kas al labour-ze da benn, evit beza bemdez, hep fallgaloni, diskibien vat deoc'h, roit deomp, Aotrou, ho sklerijenn hag ho nerz.

5 genver, yaou: sant Koñvoion, abad Roazon.

Ar zant-mañ, eur mignon bras da Nominoe, roue Breiz, a bedas kals, asamblez gant e venec'h, evit silvidigez hor bro. Eun deiz, ez eas da Rom, e ano Nominoe, da ginnig d'an Tad santel ar Pab Leon IV, eur gurunenn aour ha perlez, e testiñ eus e garantez. Ni ivez, pedomp evit hor bro; bezomp atao feal d'an Iliz santel katolik. Mar gellomp, deomp da Rom evit ar bloaz santel. Ha ma n'her gellomp ket, unanomp hor pedennoù gant re ar bir-c'hirined evit goulnenn digant Hor Zalver Jezuz-Krist rei sklerijenn ha nerz d'e Vikel bras, da lakaat ar peoc'h e pep lec'h ha da skigna e rouantelez war ar bed abez.

6 genver: gouel ar Rouaned, ha gwener kenta ar miz.

« Setu ma teuas Rouaned-Vaj eus bro ar Zav-heol »... Goude ar bastored, setu ar Rouaned o tont da adori ar Mabig Jezuz ha da ginnig dezañ o frofou. An holl a zo galvet... ar re vras, ar re vihan, ar re baour, ar re binvidik, eus pep bro, eus pep gouenn. O Kalon Zakr Jezuz, sklerijennit an holl eneoù ha sachit anezo davedoc'h.

8 genver, sul: gouel ar Familh zantel.

Na kaera taolenn hini ar Familh zantel e Nazared; ne oa na bras na brudet dirak an dud. Met enni liamm ar garantez ténere hag ar zentidigez a stage an dud an eil ouz egile, ha dre

-ze Doue a zelle gant plijadur ouz ar familh... Dre vadelez ar C'hrist, hor familhou kristen a die beva enno an hevelep karantez etre ar priedou, hag ive etrezo hag o bugale, an eil o poania evit egile, oc'h en em zikour da wellaat bemdez: evelse eo e vezint dirak Doue hag an dud eur sklerijenn dalvoudus.

15 genver, eil sul goude ar Rouaned.

« Grit, eme ar Werc'hez Vari da zervijerien Kana, kement tra a lavaro deoc'h va Mab. » Deomp-ni e lavar ivez kement all: sentomp outi bepred ha war an taol, hag e raimp eul labour souezus evit gloar Doue ha silvidigez ar bed.

18 genver, merc'her: gouel Kador Sant Per e Rom.

Ar gador-ze eo tron ar Babed, hini Sant Per da genta, hirio hini Pi XII, an 266et Pab goude sant Per... Muioch eget biskoaz, en em stardomp holl en dro d'ar gador-ze. Ac'hano e teu deomp pep sklerijenn ha pep nerz, sklerijenn ha nerz Hor Zalver Jezuz-Krist.

25 genver, merc'her: distro sant Paol da Zoue.

Sant Paol ne oa betek neuze nemet bourreo krisa ar gristenien. Galv Doue war hent Damaz, a zo bet kreñvoc'h eget e gounnar: hiviziken e vezo an abostol birvidik, bepred war an dachenn evit enor an Doue madeleuz; hag eun devez, e Rom, e vo dibennet abalamour d'e garantez evit e Zoue... D'an hini a zalc'h fiziañs, Doue ne nac'h morse e bardon, ha gant ar wasa pec'herien, e c'hell e c'hras ober ar wella ebestel. Goulnennomp ar c'hras da veza stourmerien garantezus evit ho Mestr.

29 genver, pevare sul goude ar Rouaned.

« Perak ho peus aon, tud a nebeut a feiz ? » eme Jezuz d'e ebestel e kreiz ar mor kounnaret... Lakomp hor fiziañs e Jezuz, ar Mestr holl-c'halloudus! Pa vezer heñchet ha diwallet gantañ, ne vez aon ebet da gaout.

AN TAD.

Sant Loeiz-Vari a Vonfort

(Kendalc'h)

MISIONER AR PAB

Hep gouzout dezo, enebourien Loeiz-Vari, o tenna digantañ renerez ospital Roitiers, a zo oc'h ober labour Doue. Loeiz-Vari a Vonfort a zo ennañ danvez eur misioner, ha mall eo e lakaat war an dachenn. Taolet gantañ diazez urz Leanezed ar Furnez, e rank kregi bremañ gant eun ero all, ha betek fin e vuhez ne vezo hiviziken nemet eur misioner, hag a ouezo koulskoude espern eun nebeut amzer bep ar mare da zoursial ouz e ene.

Petra 'zo a-nevez? War an hent e weler o tont eur beleg diskabel, e dog dindan e vrec'h; en e zorn dehou eur vaz, beget gant eur groaz; en e zorn kleiz eur japeled.

Eur pennadig warlerc'h, setu tri pe bevar baotr yaouank, o pedi ivez, hag o sach a d'o heul eun azen sammet gant diou baner. N'eo ket marc'hadourien int koulskoude, rak n'eus ganto nemet eun nebeut leoriou, kantikou, bannielou, taolennou, chapeledou.

Emaint degouezet en eur barrez... Epad m'emañ Loeiz-Vari oc'h adori Hor Zalver en Iliz, unan eus ar baotred yaouank a dap eur c'hloc'hig, hag a dremen dre ar vourc'h en eur gana:

Alerte! Alerte! Alerte!

La mission est ouverte.

Venez-y tous, mes bons amis,

Venez gagner le Paradis!

Kerkent emañ an teodou o labourat. Ar c'helou a red a di da di, betek ar c'harterioù pella: « An tad Monfort a zo en em gavet da brezeg deomp ar mision. »

Nebeut goude ez eus kavet eun ti evit loja an tad hag e leaned, e baotred yaouank. An ti a zo anvet raktal « ar Brovidañs », hag eno e vezo roet e bred da bep paour a deulo d'ar mision. Bemdez zoken e vezo pedet unan pe unan anezo da gemer plas ouz taol e kichen an tad.

Er mision, Loeiz-Vari ne glask ket dastum brud: e c'hoant eo kentelia, ha pep tra a zo renket evit se. Kate-

kiz eo e ray peurliesha epad ar mision. Bugale ha kerent, holl e teuint an eil goude egile da ziludua o spered. Neuze, evel bremañ, ez ae buan da netraig ar pezh a veze bet desket er c'hatekiz, hag ar feiz a yae war ziskar dre ma veze dillo ankounac'haet ar c'hreñfisoù.

E skol an tadou Nobletz ha Maner oa bet Loeiz-Vari dre an aotrou Lenduger. Evelto e labourer: evit sikour ar wirionez d'en em zila er sperejou, pout awechou, e rae ivez gant taolennou hvet war bannelioù. Epad ar mision abez e chom ar bannielou a istribilh ouz mogerioù pe bilierou an iliz; displeget e vezent, ha pep hini a c'helle c'hoaz dont da zellet outo epad an amzer vak.

Setu bremañ Loeiz-Vari er gador. Mar deo re vihan an iliz evit niver an dud, e sav war eun dorgenn pe awechou zoken en eur wezenn. An dud a zo en dro dezañ, pep hini o klask tostaat ar muia mar gell. Goulnenn a ra peoc'h: « N'en em waskit, emezañ. Doue en deus roet nerz d'am mouez da vont betek pep hini. Holl e klevot mat ac'hanou. » Hag e vouez a zav, nerzus, gredus, diskenn a ra e goueled ar c'halonou.

Gwech zoken oc'h en em laka an dud da ouela ha da zifronka kement ma rank lavaret an tad: « En an Doue, ne doñvit ket ken kreñv, mirout a rit ouzin da brezeg! » Awechou all e prezeg en eun doare dic'hortoz: ne ra nemet sevel e groaz dirak daoulagad an holl, ha mont goudeze da rei eur groaz all da bokat. Awalc'h adarre da lakaat ar c'halonou da deneraat. Awechou ivez, an Tad a c'hoari eun arvest, evel hini an tremenvan. Ober a ra, en eur gador-vrec'h, ar c'hlañvour tost da vervel; en e gichen, a bep tu, eur beleg all, roet dezañ an ano a ael mat pe a spered fall, hervez m'emañ en tu dehou pe a gleiz. An eil goude egile, e kuzulont an den war e dremenvan... Taolenn ar maro mat a jomo pell amzer e envor ar gristenien.

Y. TRANVOUEZ, S.M.M.

(Da genderc'hel.)

Da belec'h ez a ar bed?

D'ar mare ma skrivan ar pennadig-mañ, ar bloaz a zo war-nes mont d'ar bed all... Eur bloaz rust e vezo bet evit kals, eur bloaz ha n'en do ket degaset d'an dud paour ar madou prisiüs m'edont, kement all, war c'hed anezo: ar peoc'h, diazezet war ar justis hag an urz vat.

Evel eun den bet an derzienn vras gantañ, ar bed a zo c'hoaz klañv.

Pella ma c'heller gwelet e chom c'hoaz teñval ar goabrenn.

Enkreiz er sperejou! Ha peadra a zo, pa ouezer penaos emañ an traou dre ar broiou.

Er penn all d'ar bed, du-hont en tu ma sav an heol, e kendalc'h ar brezel da skigna an dismantr hag ar maro... Ar **Chin**, a c'heller lavaret, a zo holl a-vremañ etre daouarn ar gomunisted. Pa ouezomp peged dizakr ha dizoue int, ez eus lec'h da gaout aon bras evit misioniou katolik ar vro-ze.

Daoust d'al lorc'h a zo enno, e kreder koulskoude ne c'hello ket mistri nevez ar Chin ober ar pezh a garint er vro divent-se, o veza m'o deus an dud pennou kalet, ha m'eo gwirizennet doun en o c'hreiz ar giziou hag ar c'hredennou koz.

Gwasoc'h, siouaz, eo evidomp brezel an **Indo-Chin**, digoret ouspenn pevar bloaz 'zo, ha ne weler c'hoaz termen ebet dezañ.

Perak, a glever kals tud o lavaret, perak kenderc'hel gant ar brezel-ze ha ne ra nemet rivina hor bro hag hada kañvou er familhou? — Eur guden eo, e gwirionez, hag a ro kals poan-benn d'ar gouarnamant, hag a zo diaes bras da zilua.

Goude ma 'z eus bet dispignet kement all gant ar vro-ze, goude ma 'z eus enni kement a Fransizien (tud er c'hargou, kenwerzourien, misionerien), goude ma 'z eus etouez ar bobl mignoned mat deomp, ha posubl eo mont kuit, ha lezel al lamponed a ra brezel deomp da flastra pep tra? Eno emañ an dalc'h!

Ha ma lezfeñp an Indo-Chin en he roll, piou c'hell lavaret ne glasko ket ar c'holonion all hor c'has er-maez d'o zro?

En **Douar Zantel**, a drugare Doue, goude eleiz a zistrui, ez eur deuet abenn da lakaat fin d'an draillh etre Jizevien hag Arabed, a jom atao immoret an eil enep egile... E miz kerzu koulskoude, eo bet devet Iliz ar C'hinivelez e Betleem, a oa ano anezi e niverenn diweza «Kroaz-Breiz»: darvoud pe dorfed, n'ouzer ket c'hoaz!

Tostoc'h deomp, broiou Europa o deus doare da veva e peoc'h. Met e gwirionez, bresk meurbet eo ar peoc'h-se.

Amerikaned ha Rused, bet mignoned evit rei lamm d'an Alamaned, a zell hirio an eil ouz egile gwasoc'h eget ki ha kaz. Eus an daou du, war zigarez diwall ar peoc'h, emaez oc'h ober armou ken an wic'h. Trubuilhus awalch eo! Hep mar ebet eo fur d'ar broiou en em lakaat e stad d'en em zifenn. Met pebez follentez n'eo ket klask renka dre ar brezel an traou fuilhet!

Evit kemer lañs ha beza ar re greñva, eo o deus ar Rused hualet, enep pep gwir, holl rouanteleziou bihan kreiz Europa. Broiou paour, chadenet, hag a gar bremañ petra eo ar baradoz komunist a glasker skigna dre ar bed!

Er Pologn, en Hungaria, er Tcheko-Slovakia, hag e meur a vro all, an Iliz a zo gwasket e pep doare. Ne skuilher ket gwad ar gristenien, mar karit, evel gwechall, met skei a reer dizamant war an eskibien hag ar

veleien; hag ar pezh a glasker dre eno eo dont a benn, nebeut ha nebeut, da laza feiz an dud fidel. « Skei a reot war ar pastor, eme an Aviel, hag ar vandenn deñved a yelo du-mañ du-hont. »

Bihan ez a c'hoaz ar galon o soñjal en doare euzus m'eo bet gwall-gaset ar C'hardinal Mindzenty ha kals re all, siouaz, ha ne glever and ebet anezo mui.

Komzou Hor Zalver d'e ebetel a gendalc'h da zont da wir evit ar re a zalc'h o flas: « Heskinet e viot abalamour din-me ».

Ha ganeomp-ni, er **Frañs**, penaos e ya an traou?

Ne 'z eont ket kaer!

Epad m'emañ an Alamaned o sevel o c'hein, o tigeri o uzinou bras, ni, amañ, a zo atao oc'h en em zebri. Ar gouarnamant n'en deus dalc'h na galloud ebet da lakaat urz er vro, flastret muioc'h-mui dindan an tailhou. Ar pezh a zo ret evit beva a jom ker, ha kals tud o deus mil boan o skoulma an daou benn. Freuz ha klemmou a deufe ac'hano, ne vefe ket a lec'h da veza souezet. Hag evelse e pado an traou keit ha ma ne glasko an deputeed nemet diwall o flas ha tremen diouz an dud, e lec'h gouarn e gwirionez; hag ive, keit ha ma ne valeint ket hervez lezennou Doue hag e justis.

War ar poent-se, ganeomp-ni, katoliked, e chom atao ar biz en hor genou, evit ar pezh a zell ouz frankiz ha justis hor skoliou kristen. Hon dever eo muioc'h-mui derc'hel start, chom unanet evit goulenn groñs hag azgoulenn ar pezh a zo dleet deomp gant ar vro.

Evel a welit, ar zell graet ganeomp war ar bed n'eo nemeur dienkreuz. Koumoul du a zo a bep tu, ha touellet e vijemp da lavaret eus ar bloaz koz komzou ar barz:

« Poent eo dit, bloaz koz milliget
kuitaat ar bed ganez gwasket... »

Met gouzout a reomp n'eo ket ar bloaveziou eo a ra ar gwalleuriou, met an dud o unan, dre o follentez. I eta eo a zo da jech, evit ma 'z aio gwelloc'h an traou.

Evit al labour-ze, an Iliz a c'hortoz kals eus ar bloaz nevez: bloaz bras, **bloaz santel ar Jubile**.

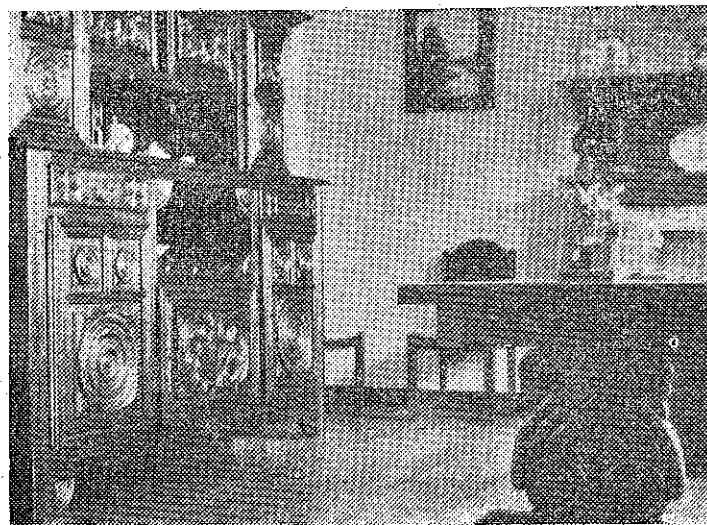
Ouz pep hini ac'hanomp eo e c'houlenn an Tad santel ar Pap distrei ouz Doue hag en em zantelaat. Seul dristoc'h eo stad ar bed, emezañ, seul bouneroc'h eo dever ar gatoliked da veva er peoc'h hag er garantez kenetrezo, da rei ar skouer vat d'ar re all.

Eur bloaz nevez a zo atao eur bloavezh mat evit ar re a gar Doue hag a oar klask e steredenn e kreiz teñvaljenn nozveziou ar bed-mañ.

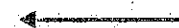
Setu perak, daoust da bep tra:

« Lezomp adreñv an dristidigez
ha deomp gant fiziañs er bloaz nevez... »

L. B.

Giz nevez...

AN HENT KOZ

Komzou : Yann KERLOAR

Ton : Yann KERRIEN (1)

andante

m.f.

1/ BEZ' EZ EUS E KICHEN DU-MAN
2/ MONT 'YA, KAMMI-GEL-LEK HA KUZ

1/ EUN HENT AN-ZE-RIOU TREME NET, HA GANT AN DUD AN-KOU-
2/ ZI A-DREUZ PARKOU HA LAN-NEI-ER, WAR-ZU AN DREMMWEL ER

1/ NA-C'HAET; EUN HENT KOZ, DON HA SILOUL KE-NAN,
2/ PELL-DER; 'TREZEK EUR GE-RIG KE-VRI-NUS.

1/ HAN-TER MO-GE-RIET
2/ PELL-ZO D'AR GER-ZE GANT AN DREZ, KA-ZI TO-EN-
NE DA DEN, HAG HE A-NO

1/ NET GANT AR GWEZ, BEZ EZ
2/ N'OU-ZE KET-KEV. MONT

1/ EUS E KICHEN DU-MAN EUN HENT KOZ DON HA
2/ 'YA KAMMI-GEL-LEK HA KUZ, 'TREZEK EUR GE-RIG

ritard...

1/ SILOUL KE-NAN
2/ KE VRI-NUS.

I

Bez' ez eus e kichen du-mañ
Eun hent amzeriou tremenet,
Ha gant an dud ankounac'haet;
Eun hent koz, don, ha sioul-kenañ,
Hanter mogeriet gant an drez,
Kazi-toennet gant ar gwez.
Bez' ez eus e kichen du-mañ
Eun hent koz, don ha sioul-kenañ.

II

Mont 'ya, kammigellek ha kuz,
A-dreuz parkou ha lanneier,
War-zu an dremmwel er pellder;
'Trezek eur gêrig kevrinus (2).
Pell 'zo d'ar gêr-ze ne da den,
Hag he ano n'ouzer ket ken.
Mont ya, kammigellek ha kuz,
'Trezek eur gêrig kevrinus.

III

En eur c'hroazhent ez eus skoachet,
Dindan goudor ar gwez dero,
Ha mantellet gant an ilio,
Eur japell vihan dilezet.
En he c'hloc'hti, laboused 'glud;
Hag he c'hloc'h sklintin a zo mut.
En eur c'hroazhent ez eus skoachet
Eur japell vihan dilezet.

IV

An hent 'ziskenn a-dreñv ar roz (3),
D'eun draonienn karget a zouster.
Aze 'gan, laouen, dour ar ster,
'Tal eur feunteun gant he sant koz.
Ar gwezvoud (4) c'houriz ar spenn gwenn,
An avel 'luskell ar c'helen.
An hent 'ziskenn a-dreñv ar roz,
'Tal eur feunteun gant he sant koz.

V

Epad sioulder boemus an noz,
Pa lugern al loar arc'hantet,
E keroll ar gornandoned,
War yeot kinviak an hent koz.
An touseg kofek 'ro an ton,
Padal an eostig 'gan ar zon,
Epad sioulder boemus an noz,
War yeot kinviak an hent koz.

(1) Ar pozioù 2, 3, 4 ha 5 a zo da gana war an hevelep ton.

(2) Kevrinus: leun a draou kuzet.

(3) Roz = torgenn.

(4) Gwezvoud = plantenn, gant bleunioù askellek, hag a zav, evel an ilio, en dro d'ar plantennou all.

AR SPILHENN AOUR

En amzer-ze e oan eur paotr yaouank, farno an tamm ac'hanoun. Petra 'fell deoc'h! Ma n'oa ket pinvidik va zud, edon er skolaj koulskoude, hag eur renk dereat a zalc'hen en eilvet klas.

C'houezek vloaz am boa; hag evel krennarded va oad, e oa evidoun eur blijadur eus an dibab kaout eur zigaretenn etre va muzellou, ha lakaat ar moged da c'houeza dre va fri.

Aet oan en devez-se d'ober eun dro betek Brest. Goude beza chomet eun eur bennak da c'henaoui dirak ar Pont bras hag al listri-brezel, e savas c'hoant ganen da vont d'ober eun dro d'ar « Monoprix ». Araok loc'hat avat am boa entanet eur zigaretenn all.

A-vec'h m'oa kroget gant va hent er ru Siam, setu eur paotr yaouank all, wardro ugent vloaz dezañ, o tont davedoun.

« Eun tammig tan, mar plij » emezañ.

Ha me da ginnig dezañ ar pezh a c'houlenne.

Sonj am eus c'hoaz: n'oa nemet eur suner; daoust d'e ugent vloaz, ne dlie ket beza boaz ouz ar butun. Skuiza a raen o kinnik beg va zigaretenn a bep tu d'he hini, ha kerkent ma teuas moged eus e c'henou e e sachis ganen va skasou.

N'am boa ket c'hoaz graet ugent paz ma kouezas samm daou zorn pounner war va diskoaz, ha ma tasonas em diskouarn eun ano mantrus ha morse c'hoaz n'am boa klevet den o rei din: « Laer! Laer! »

Petra oa a nevez?

Va faotr yaouank suner-e-zigaretenn eo a oa em c'hichen o youc'hal gwasoc'h eget eul louarn tapet e lost en eur griped.

Ne gomprenen seurt gantañ, nemet e rae ano eus eur spilhenn aour. Chom a raen dirazañ, digor va genou ha va daoulagad. A-benn pemp munut am boa komprenet kement-mañ: va den a damalle din beza lakaet da dalvezout an amzer m'oa bet o rei tan dezañ evit laerez eur spilhenn aour a stage e gravatenn ouz e roched. « N'oa ket souez, a lavare, m'oa bet keit all o klask-lakaat tan war e zigaretenn! Ne dlhen ket beza war va genta dro-laer! »

Kalet oa din, a c'hellit kredi, gouzañv eur seurt rebech gaouiat, hag e klaskis dioustu en em zidamalla. Egile na gieve netra! Setu ma savas gwall abadenn kenetre-zomp. Krog oamp an eil e roched egile, hag e tisonkemp eun doare litanious nevez.

Gwasa ma oa, kals tud a oa bodet a nebeudou en dro deomp, hag an niver anezo ne ehane da greski. Daou rummad a oa en o zouez ivez: darn am difenne o lavaret n'am boa ket doare eul laer; darn all o doa c'hoant am staga raktal ouz ar groug.

Ha setu daou archer oc'h en em gaout: a daoliou ilinou, e teont abenn-da zigeri eun hent betek ennomp, ha kerkent e c'houlenmont:

« Petra 'zo nevez amañ? »

— Hemañ a zo eul laer, eme va den.

— N'eo ket gwir, emeve! Hennez a zo o tamall...

— Chomit peoc'h, a respont din an archer; da c'houde e vlot klevet!

Hag egile a c'hellas displega e abadenn evel ma karas.

« Petra ho peus da respont? eme an archer.

— Va zamall e gaou a ra! N'am eus ket laeret e spilhenn! Furchit em godellou, mar karit.

— Eo! Re wir eo! Laeret en deus! eme egile. Ma vije klasket met e ve gwelet! »

An daou archer a guzulikas eur pennadig, hag a lavaras deomp:

« Mat! Pa n'oc'h ket evit en em glevet, deuit ganen da gaout ar c'homiser-polis! Eno e vo gwelet gant piou emañ ar gwir hag ar gaou. En ano al lezenn, en em lakit etrezomp hon daou, ha baleit eeun, pe ahen-dall! »

Va c'halonig a zaoulamme em c'hreiz. Biskoaz kement all! Ne vezin ket paket ken o rei tan d'eun all! Na penaos ec'h echu va zro e Brest! Etre daou archer! Ha c'hoaz n'oa ket echu an abadenn: edon etre daou archer, diwallet mat ganto, ha kaset piou oar da belec'h! Ne c'hellfen ket en em zifenn marteze: peseurt testiñ am befe? Ouspenn-ze, an archerien a zebante kredi kentoc'h e komzou egile. An toull-bac'h eo a c'hortoze ac'hanoun eta. An toull-bac'h, hag al lezvarn da c'houde... Ha va studiou dilezet! Rak ne vije ket kemeret en dro er skolaj... Eul laer!... Ha va zud? Petra 'lavarint? Paourkêz tad, paourkêz mamm, e pelec'h emañ ho mab? E renk al laeron! Kemeret evit unan anezo!...

N'oa mui farno an tamm ac'hanoun epad ma troidelle ar zofjou-ze em spered. Kreha a raen evel eur bod-balan e kreiz an arme, hag eur c'houezenn skornet a ziruilhe e teid va c'horf.

Setu ti ar polis!

Emaomp er bureo, ennañ eun den teñval e benn, liou ar gounnar war e zremm, eur vouez groñs ha dichek dezañ.

« Petra 'zo nevez gant an daou ganfard-mañ? » a c'houlenas dioustu.

Hag an archerien da respont e oan tamallet da veza laeret.

« N'eo ket gwir, aotrou! (a responstis, an daelou leun va daoulagad.) Aotrou, kredit ac'hanoun: n'am eus ket laeret! Eun den fur ouñ!

— Peoc'h! Ne c'houlenman seurt diganeoc'h! Na gomzit nemet pa vo lavaret deoc'h! »

Egile avat a c'hellas adarre displega e gudenn, va dua, ha dislonka diwar va fenn a bep seurt tamallou. E glevet a raen gant rann-galon, met ne greden lavaret ger ebet ken.

Deuet eo va zro koulskoude...

« Neuze, eme ar c'homiser, eo gwir ho peus laeret spilhenn aour an den-mañ? »

— Nann! Nann! N'eo ket gwir!

— Re wir eo! Klevet ho peus! Responstis ar wirionez war-eeun! Gwelloc'h eo deoc'h... Ata!... E pelec'h emañ ar spilherin? Roit anezi din!

— N'am eus ket he laeret!

— Ehanit 'ta da nac'h! Re sklaer eo an traou! Lakit evez! Al laer a nac'h e dorfed a vez kastizet gwasoc'h! An toull-blac'h, al lezvarn... »

Edo deuet gantañ ar gerioù-ze: an toull-bac'h, al lezvarn. Ché! Paourkêz den ac'hanoun!... Ha m'am bije bet eun dra bennak, eur spilhenn-gravatenn, met n'am boa seurt.

« Respont a reot? Ma roit peoc'h eo anat emañ ar gaou ganeoc'h, ha ne ouezit mui penaos en em zifenn!

— Aotrou! N'am eus ket laeret, pa lavaran deoc'h! »

War gement-se, ar c'homiser a roas urz d'hor c'has pep hini en eur gambr, ha gant pep hini unan eus e vevelien, d'hor goulennata en dispartl.

Kouezet oa va holl nerz, ha n'am boa respont nemet atao an hevelep diskan: « N'eo ket gwir! N'am eus ket laeret! »

Ha setu eur c'hloc'h o seni evel eun orolaj. Petra oa adarre?

An den a oa ganen a lavar din:

« Deuit d'am heul! Bremañ e vo anat gant piou emañ ar gaou, ha m'emañ ganeoc'h, gwasa-a-ze evidoc'h! »

Emaoun a nevez dirak ar c'homiser, ha va zamaller a zeu ivez.

« Ac'hanta, eme ar c'homiser, daoust hag asanti a ra al laer?

— Ne ra ket, a respont ar mevel a oa ganen.

— Ha c'houi, kenderc'hel a rit da damall al laeronsi dezañ?

— Ya! Va laeret en deus!

— Mat! eme adarre ar c'homiser, eur c'helou eurus am eus da rei deoc'h. »

Edo troet etrezek ennoun.

« Bremañ e ouzoun n'ho peus ket laeret... Epad m'edoc'h ar c'ham-preier all am eus telefonet da di an aotrou-mañ; he vamm he deus respontet din: « Spilhenn-aour va mab a zo chomet war e daol-noz ».

Na pebez dizamm evidoun ! Anat oa, fraes oa bremañ n'oa ket kablus ! Kerkent avat e tiouanas ennoun eur mennoz all : en em zigoll a ran-ken !

Va den en doa kemeret dremm en dud spontet. Pep hini d'e dro ! Ha pa welas pegen kriz oa va daoulagad, e krenas muioc'h c'hoaz.

« Achanta paotr, emeve ! Gant piou emañ ar vaz bremañ en e zorn ! M'hen talvezo dit da veza va dismegañset ha va zamallet e gaou dirak an holl ! Gortoz bremaik er maez ! »

Eun delienn am boa dirazoun, eun delienn ha ne ehane da grena... Liou glaz an anken en em lede eus an eil skouarn d'eben...

Ha setu va faotr o tenna e yalc'h, o kinnig din eur bilhed a hanter kant lur !

« Evit ho tic'haoui », emezañ !

Fazia a rae. N'oun ket den da veza prenet... Kaer en doa kreski ar bern, lakaat kant, daoucant, pep-kant lur, ne raen van ebet... Bremañ ez eus eur bilhed a vil lur dirazoun... Hag ar c'homiser a zav e vouez, eur wech muioc'h :

« Paotr yaouank, emezañ din, gwelloc'h eo deoc'h dastum an arc'hant-se, ha peoc'h goudeze. Ma klaskit tabut bremaik er maez, ar polis a gouezo warnoc'h a-nevez, hag en taol-zé e vefec'h kablus ! »

Chom a raen dilavar ! Nec'het oan gant komzou ar c'homiser, hag ar bilhed a vil lur... N'am boa ket a c'hoant da zistrei emañ, ha morse n'am boa bet kement a arc'hant etre va daouarn... Petra da ober ?

Chomet e vije bet pell evelse, marteze ! Hogen, setu adarre ar c'hloc'hig o seni, o seni... Hag eur bern paotred yaouank, evel logod, o redek, eun torch ganto en o dorn, etrezek penn ar gambr vras... Dihun oun ha digor bras va daoulagad : kloc'h ar sav-mintin en doa troc'het din va hufvire ; fresk-beo oa c'hoaz em spered am boa ezomm da zeski pardoni !

Y. TRANVOUEZ.

GWECHALL E KERWENN :

« Deus 'ta, Loeiz ! Deuit 'ta, bugale, hastit afo ! »

D'ar red e tegouezont, war galvadenn o mamm. Darn a ya, o unan, da wal-c'hi dremm ha daouarn. Darn all, re vihan, a vezo torchet, netaet gant poan... O klask mouar edont, o « c'hoari gwinig ». N'eo ket hepken o c'hroc'hen, met o dilhad ivez a zo ruziet, kailharet. Lakeomp eta an dilhad da zul, evit ober enor da fest an oc'h.

Pebez plijadur evit ar vugale !

Per ha Soaz ne vezint ket tapet berr : dec'h o doa aozet ar pe vrasa, ha poazet : gwadegenou, pate, silzig, fars-for... hep komz eus ar bara.

Deuit niverus d'ar Gerwenn : lakaet eo an douzier, hag ar boued ne vanko ket !

En em gaout a ra sikour, evit gwir. Kerent ha mignonned n'int ket gorrek : eur gouel er Gerwenn a zo evito gouel diou wech !

Pokou a gleiz, pokou a zehou... Penaos beza sur n'ho peus ket ankouna-c'haet unan bennak ?

Ar mab beleg a zo aze : eun aer hegarat evel e dud ; me gred ne rafe poan da nikun. Yvona zo deuet gant e voetur barr-leun : e baotred a jomo er Gerwenn evit beza tostoc'h d'ar skol... Bandenn en em gav war o zroad. Meur a voetur a deu ivez : bugale, gwazed, merc'hed a bep liou... rak aet d'ar gouent, e reont skol bremañ gant o dilhad leanezed.

Debri hag eva a vezo graet, sklaer eo : yac'h eo an dud, naon a zo, ar pred a vezo c'houek.

Muioc'h a vall a zo avat da gomz, da zellet ouz pep tra, da ober eun dro dre an douarou.

Ar vugale ne vezint ket o stroba : gouzout a reont e pelec'h emañ ar gwez skao, evit ober pep a zifoc'hell ; hag ar bambou, nag aes int d'ober bannielou ! A vec'h m'o devezo amzer da c'houeza o fri pe da zebri... Ma sav c'hoant ganto, e teuint da gaout Soaz : ar vamm dener a roio eun tamm baramel... Hag er maez adarre buan : digor eo ar c'hoariou : koukoug, ar piloued, ar gornigell... ha me oar ! Kraon-kelvez a zo c'hoaz da gutuilh, polos ivez, avalou a bep seurt.

« Da c'houel Vaze, an holl frouez a zo dare ! »

Hejit ar wezenn : frouez a gouezo ! Paotred a c'hoari tiegezig : war ar bern emañ !

Per, gant eur strollad gwazed, a zo en e liorz, o sellet ouz frouez, lejuma-

jou... C'houez ar mel a deu eus ar c'hestenou gwenan... Eun dro a reont dre an tiegez : gant an amzer vras eo eun dudi.

Eun dudi dreist-holl evit tud ha ne gomzont ket eus gounidegez ; ar pezh a gont evito eo an drevajou, al labourou. E kals micherieu, an dud ne labouront nemet evit gounit arc'hant : an danvez hepken eo a glaskont, n'eus fors dre be hent... War ar maez, ar gounidegez ne ra poan spered da nikun : gant ma vezo dalc'het an tiegez a zoare, gant ma savo bugale da gae-raat ar familh, gant en em zikour ha beva e peoc'h, den ne c'houlenn muioc'h. Hervez e berziou mat eo e vez pouezet an den, ha nann hervez e zañvez !

Hogen ar bloavez a zo aet kaer en dro : al loened, an drevajou a zo doareet mat. Labour a zo bet, met e serr al labour emañ ar boued.

An dud a zo yac'h. Ar vugale a zav « evel raden e koadou ar mañer ». Gwelit kentoc'h p'en em gavont el liorz !

Ouspenn eun dousenn anezo, leun a vuhez, a red, a c'hoari lamm-choug-e benn, lod o sotal gant eur yeotenn c'hlas, lod o febrer avalou. Ar vranjigell, a-isplih ouz daou skourr, a ya hag a deu...

Ar re vihana, ha ne ouzont ket c'hoaz bale, a ruilh war ar peuri sec'h, pe a gousk en eur zuna o biz-yod...

Ar merc'hed a zo plavet war ar peuri, dindan ar gwez frouez, er goudor hag en disheol. An teodou a ya en dro. Eun dañvao, hep aon ebet, a deu da beuri en o zouez.

Ar wazed ivez a ra eur pennad azeza pe c'hourvez emañ, en eur varvailhat.

Na kaer eo eur familh vras bodet evelse, dizoursi, laouen : skeudenn an eurusted ! Eur skouer talvoudusoc'h eget kals prezegennoù !

Kement-se ne wir ket da zelaou lavarou fur ar re goz.

« Ma vefe roet din eur vuhez nevez da veva, me a vefe adarre labourer-douar ! »

Ar gaoz-se a vez alies gant Per, dreist-holl pa glev darn o klemm enep ar boan.

« Deoc'h-c'houi eo aes komz, a lavar awechou an eil mevel : c'houi a zo bepred yac'h, kreñv, biskoaz skuiz... »

Per ne glask ket pemp troad d'ar maout :

« Gwir eo, emezañ ! Al labour evi-
doun a zo bet atao eur blijadur. Ar
c'hleñved n'en deus ket stoket ouzin :
n'am eus roet gwenneg ebet d'ar me-
disin. Anez eun dant torret dre zar-
voud, e vefe bet nevez-tre var rastell.
Hogen eur-seurt yec'hed a deu gant
ar beva war ar maez, me 'gred. Ana-
out a rit hiniennou aet da veva e kêr :
gwelit petra o deus gounezet egiz fa-
milh, egiz yec'hed, egiz eurusted ! »

Amañ ne c'houlenner digant den en
em gia ouz al labour. Ar re zister a
c'hell mont goustatoc'h, en o reol. Pep
hini da lakaat e volontez vat, ha laouen
atao. Netra muioc'h ! N'eo ket di-
aes ? »

D'e oad, Per en deus gwelet kals
traou ha kals tud. E skiant vat, kres-
ket gant ar skiant-prena, a ro skol
fraes en dro dezañ.

An eurusted ? Ne ra ket diouer d'an
neb a gar : ennomp hon unan eo emañ.
Na vezomp ket enkrezet gant an ar-
c'hant :

« Atao e vez muioc'h a zavez
egst a vuhez. »

Na zellomp ket re bell : greomp sioul
ar pezh hon eus da ober. Na c'hedomp
ket digant ar re all, zoken digant ar
gouarnourien... Pet ha pet am eus
gwelet o vont d'an traoñ ! Ni a ya
atao war araok, bras awalch evit ren
hon unan an ti, ar stal, ar vicher.

Eun dever striz eo avat da bep hini
rei skoazell d'an amezeien, d'ar reuzeu-
dig, d'ar paour, d'ar c'hlañvour... Setu

c'hoaz eun abeg a eurusted dispar : la-
kaat eurus an dud en dro deomp. Den
n'en deus bet keuz biskoaz da veza
graet vad !

Ret eo ive d'erc'hel d'an doareou be-
va diazezet war ar furnez. Degas gwel-
laennou nebeut ha nebeut ? Ya ! a dra
zur. Hogen arabat kemeret pep neve-
zenti, ha dilezel, en eun taol, hor gi-
ziou. Taolomp evez : an nevezentiou
berboellig a zegas frouez c'houero, a
lak ar stal da vont da stalig, hag ar
stalig da netra...

Ar gounit kenta eo an dispign ne-
beut, gouzout espern. Kaout nebeut a
c'hoantegeziou, a ezommou, kemer ar
vuhez war an tu kaer... eo an eurusted
genta.

Furnez ar « geiz eus a Vreiz » he
deus diazezet evidomp : yez, feiz, doare-
beva, giziou ; dalc'homp dezo. Ne reont
gaou ouz den, pell ac'hano ! »

Ar c'hentellou lavaret hag azlavaret,
eun devez gant Per, eun devez all gant
Soaz, prezeget gwelloc'h c'hoaz gant o
buhez pemdezic, a zank er sperejou
hag er c'halonou.

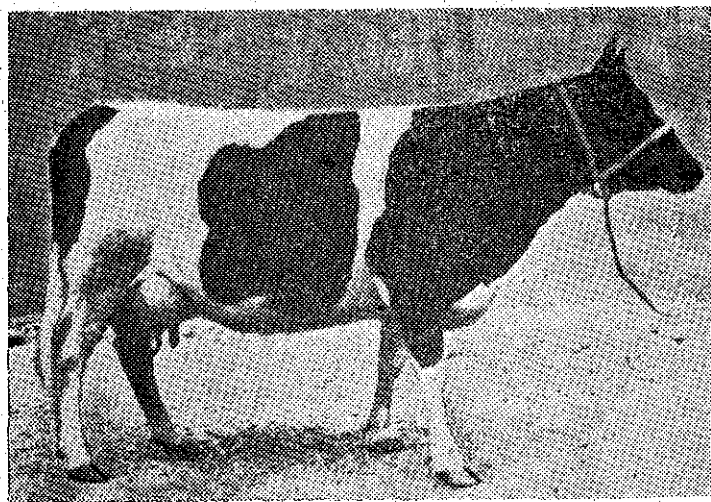
Ar genvroiz a gar al labour hag ar
familh :

« Beg ar zouc'h, beg ar vronn,
ganto o daou e vevomp ! »

Evidoun-me, hanter-kant vloaz gou-
de, Kervenn a gendalc'h da rei ar me-
mes kentel.

Tiez, gwez, parkeier, prajou... a ze-
blant ober hekleo da lavariou ar re
goz !

H. GREFF.

EUOC'H AR VRO

teñzor an dintin goz

Fañchig Kervrueg, eur penher, en deus kavet teñzor e dintin goz ; emañ
bremañ pinvidik-mor ; dilezet en deus e diegez gant e genderv. Goulennet en
deus eur avladenn, e kichen ar poull-kanna, gant Soazig Maner-ar-C'hoad, e
vuia karet, a zo bet nac'het outañ betek-hen gant he manim.

Ar gwalc'herezed a gendalc'has da
stribouilha, da daravat ha da lopa o
dilhajou soavoniet, pe da leda ha da
istribilha anezo, e keit m'edo ar c'hañ-
fard hag ar gañfardez oc'h ober o lez.

Fañchig a zisklerias e zezoiou d'ar
plac'h koant : perak en doa dilezet e
verouri hag he lakaet etre daouarn e
vreur kaer, penaos e oa savet pinvidik-
peurfounn, a daol trumm, da belech
ha d'ober petra edo bremañ o vont ha
pegeit e lakafe da ober e dro.

Ar goantenn diouz he zu a añzavas
ouz he mignon he zezoiou ivez : e kare
anezañ, hag heñ hepken, a wir galon.
Heñ, ha nann heñ all, a oa en he
goulou. Morse ne vije torret ganti ar
garantez a verve evitañ e goueled he
c'halon. Gant ar maro hepken e vije
lakaet disrann etrezo er bed-mañ... da
c'horbeza unanet adarre er bed all.

War ze e voe eskemmet ar gouest-
lou : Fañchig a roas eur walen aour
ruzmaeniet da Zoazig ; houmañ a la-
keas eur vedalenn arc'hant hag eur gi-
zennad-vleo seizennet e dorn Fañchig.
Hag o siella diazez al le hag an en-
gouestladenn gaer-ze gant pep a bok
tapet an eil diwar jod egile, e kimia-
das pennher Kervrueg eus ar c'hann-
di, evit kenderc'hel gant e hent etre-
zek Landi, skañv e droad ha dinec'h e
spered.

Abred e tizas ar paotr yaouank hent
ar Gernig. Hag ac'hano, war bouez
ober diou leo vale war ribl an Elorn
betek Botskornou, ec'h en em gavas
gant eun dorgenn hir a gas war-eeun
da gêr-benn ar Justineien, termen e
veaj evit hirio.

Eus koc'hu ar gêr-mañ, e kemeras
hent plasenn al leueou, hag ac'hano, o
ribla eur vogerig klouedet en houarn
begek, setu heñ dirak eun nor-zero,
eun dorn-houarn-loper outi.

Hag heñ da ober daou lop. Peuz-
kerkent hag an trouz, e stagas ki an
ti da razailhat ha da zacha war e raou
endra c'helle, betek ma wigouras an
nor bounner war mudurunou merglet
he gwipou. Neuze e voe kornzigoret an
nor gant eur sparlenn dreut, treut-
skoul, ha ker roufennet he dremm hag
eur batatezenn daou vloaz : mitez an
Aotrou koz, perc'henn Maner-ar-C'hoad,
oa.

Hag hi da c'houlenn gant eur beg
melus :

« Evit petra eo, va den mat ? »

— Komz gant an aotrou a fell din,
moereb !

— Evit eur werzidigez ?

— Nann ! Da brena eo !

— Deuit-tre 'ta neuze ! »

Hag ar paotr da-heul ar plac'h er
zal-enor. Eno e tennas e dog, e lakeas
e valizenn dindan an daol, hag ec'h
azezas war eur skaon-vourret. Ne jo-
mas ket gwall bell azezet, rak per-
c'henn an ti, an aotrou beskont Pen-
gwili a Votkrouenn, en em gavas pres-
tik goude, en eur lavaret gant eur
vouez gouraoulet :

« Demat deoc'h, den yaouank va
bro !

— Ha deoc'h-c'houi ive, denjentil,
eme ar paotr en eur zavel en e zav.

— Hag a nevez ganez, va faotr,
p'az kwelan amañ hirio ?

— Ha laouen a vefec'h o werza din-
me Maner-ar-C'hoad ?

— Pe froudenn a zo diwanet ez
penn-te, va faotr ! Gwerza va maner
koz, lec'h kaer va bugaleaj ?

— Ya da, aotrou ! Hag aour tomm
war an taol evitañ !

— Te zo savet trumm pinvidik avat,
paotr, mar deo gwir ar pezh a zanevel-
lez din amañ !

— Darn a zo o sevel, ha darn all
o tiskenn, aotrou ! Hag anat eo deoc'h
ervat ne vefen ket deuet d'ho kaout
war zigarez farsal, ha dont eus a geit
all c'hoaz ! eme Fañchig, en eur rei
eun taol bole d'e yalc'had aour.

— Ar maner hag ar verouri a zo
stag outañ, paotr ?

— Maner, merouri, ha milin, ...ti-
forn hag all ! Lavarit din ho priz, ha
me a lako va hini.

— Kement-mañ ha kement-mañ,
paotr !

— Mat Graet eo Tonkit amañ, ao-
trou ! »

An den yaouank a lopas e dorn an
hini koz, hag emañ e dorn egile...
Hounnez a zo eur c'hiz koz, e boaz
gant ar Vretoned ouspenn mil bloaz a
zo, hag ar c'hiz-se a dalv da lezenn.

(Da genderv'hel.)

AB-SULIO.

KELEIER

EUR SKOL VREZONEK evit an dud vras a zo bet digoret e Paris, el Lise Condorcet, e tal gar Sant-Lazar. Skol a vez graet d'ar merc'her ha d'ar gwener, eus 18 eur 30 betek 19 eur 30. An aotrou M. G. ar Goff, medisin, eo a zo penn ar skol-ze, hag ar c'henteliou a vez roet gant an aotroued Toulemontr ha Loyer. Eun tregont a dud a oa oc'h heulia ar gentel genta.

« Nous avons assisté à la première classe, — a skriv ar gazetenn : *Le Figaro* (29 du 1949), — dans une petite salle en gradins du vieux lycée, et c'était touchant de voir quelle attention les disciples prêtaient aux paroles du maître... Déjà le ministre de l'Éducation nationale a autorisé, à titre facultatif l'enseignement du breton dans les établissements scolaires du Finistère et dans les régions bretonnantes des Côtes-du-Nord et du Morbihan.

« On a observé en effet que les écoliers bretons capables de « bretonner » dans les règles sont ceux qui se montrent les plus forts en français et... en mathématiques. »

— BRETONED SAIGON o deus embannet eun deiziadur brezonek 1950, e ti-moulerez Nam-Thanh, e kêr Saigon.

Lennil bep miz « AR SONER » gazetenn BODADEG AR SONERION, e brezonneg hag e galleg. Kuzulioù d'ar sonerien, tonioù nevez, kanaouennoù, kuzulioù ha fentigelloù a bep doare a gayot ennan. Polig MONJARRET, avenue de la gare, Carhaix, C.C.P. Nantes 1433-15. Ar skouerenn 35 lur; ar c'houmanant 480 lur.

— SKOL-VEUR ROAZON he deus kaset d'ar skolaerien-vrezonek eur c'helc'h-lizer da lavaret dezo penaos en em gemer evit kelenn ar brezoneg. Al lizer-se a zo sinet gant an aotrou 'n abad F. Falc'hun hag an ao. Trepos, kelennerien ar C'heltiek er Skol-veur.

— GOUEL BRAS SANT YANN DIARC'HENT, pe « Santig Du », a zo bet lidet e Kemper d'ar 15 a viz kerzu. Eun devez bennak e komzimp hiroc'h eus ar zant-se, ganet e Sant-Nouga, ha marvet 600 vloaz 'zo, da vare ar vosenn vras.

KEGINEREZ

KAOL-BOUEDEK KREIENET.

Poaza ar c'haol-bouedek e dour sall bero. (An dour-mañ a vo mat d'ober soubenn, gant lakaat ennañ eur penn-ognon melenet eun tam-mig en amann).

Aoza war an tan eul lipig gant eun tamm amann teuzet, eul loaiad vleud mesket ennañ, hag eur werrennad laez: diskenn al laez a nebeudou en eur gemmeska.

Diskroc'henna ha troc'h a rui-lhadennou daou aval-douar poazet gant ar c'haol-bouedek. O lakaat gant amann war eun tan tommik-tomm. Arabat dezo beza rouz ha kalet, met damrostet hepken.

O renka e strad ar plad. Leda lipig war c'horre, ha goudeze eur gwiskad kaol; lipig adarre, ha neuze kaol, hag ar pezh a jom eus al lipig, mar deus. Poultra gant digreunadur-bara (kreun malet bihan). Lakaat tammouigoù amann war c'horre. Lakaat er forj epad ugent munut. Servija war an daol er plad m'eo bet poazet.

Ha lipat ar mourrou!
MAKARONI KREIENET HA SIKOREA LEDAN (ENDIVE)

Makaroni ha sikorea ledan a c'heller aoza en hevelep doare, met hep lakaat patatez.

PIZ.
Lakaat war an tan kalonou peder zaladenn, gant eun tamm amann ha piz. Lezel da boaza eur eurvezhanter, goloet ar gastelodenn. Lakaat goudeze daou pe dri damm sukr. Meska daou pe dri melen-vi gant eun tamm amann, en eur plad. A nebeudou, teurel ar piz er plad, hep an dour.

PIZ-FAO (HARICOT).
Piz-fao a vez aozet en hevelep stumm, hep saladenn.

Itron Kerlann.

LEVRIOU, SKRIDOU

« Toponymie de l'archipel Ouessant-Molène » (Extrait des Annales hydrographiques, Imprimerie nationale, Paris, 1949). — Eul labour plijus: hag a-bouez, graet war urz an ao. H. DYEURE, ijinnour jeneral: ennañ e kaver an holl anioù douget war ar c'harteinnoù-mor, gant o lec'hioù, hag o doare brezonek gwirion. « Pen al Loran » a zeu, gwelloc'h, da veza « Penn ar C'holvean », « Be Lazaranne » a zo « Laz ar Vran »... Sklaeroc'h eo!

F. FALC'HUN: « Une enquête toponymique en Bretagne celtique... » (Onomastica, sept-déc. 1948, p. 161, sq.).

F. FALC'HUN: « L'influence romane et la répartition des infinitifs en a, o i, du breton » (Annales de Bretagne, 1948).

F. FALC'HUN: « La toponymie nautique des côtes bretonnes » (Annales de Bretagne 1948). Tri bennad da zegas eun tamm sklerijenn d'ar furcherien, a gavo amañ kuzulioù eun den gouziek, war an anioù, morioù e Breiz. Danvez labour.

C'HOARIOU

Dre ziuwer a blas eo ret deomp lezel a gostez ar c'hoarioù evit ar miz-man. Goulenn a reomp digarez digant hol lennerien.

RESPONT ZA ZIVINADENNOU : NEDELEG

1. An timbr war al liziri. — 2. Ar glao. — 3. An nor war eur gwele kloz, eun den o kousket ebarz.

LAGAD-DU N° 18

1 2 3 4 5 6 7

1	B	E	T	L	E	E	M
2	A	Z	E	N	M		
3	L	A	N	B	A	B	
4	T	N	N	L	O	A	
5	A	S	A	O	U	R	
6	Z	A	M	A	N	N	
7	A	E	L	E	Z	E	
8	R	O	I	N	A	R	

LA ROUTE et ses HISTORIENS

La Fédération des Sociétés Savantes de Bretagne propose à tous les chercheurs un sujet d'étude qui formera le centre d'intérêt de son prochain congrès prévu pour le mois de mai à Rennes. C'est un sujet multiforme et susceptible des aperçus les plus féconds: LA ROUTE A TRAVERS LES AGES.

Nous voudrions que de tous les villages de Bretagne nous parviennent des observations sur les voies anciennes qui ont sillonné le pays. Pour aider les travailleurs nous leur posons dès maintenant un premier questionnaire:

1° Chercher les itinéraires narratifs, récits de voyages, pérégrinations des missionnaires et des reliques (vies de saints); pèlerinages, expéditions militaires (chroniques et chansons de geste), transports commerciaux, guides touristiques.

2° La toponymie, les vestiges du passage de la route, conservés dans les noms de lieu (dictionnaires topographiques, départementaux).

3° La structure de la route, nature et provenance des matériaux; les ouvrages d'art: chaussées, ponts, gués, digues, pavés. La végétation indicatrice (buis).

4° Le tracé de la route, chemins ruraux et sauniers, limites des communes, le quadrillage des champs axé sur la route, les rues des villes et l'urbanisme. Les voies d'eau.

5° Les monuments qui jalonnent la route, milliaires et autres bornes de limites, les croix de carrefour, les hôpitaux, les auberges et relais, les moulins.

F. CADIC: « Chants de Chouans » (Librairie Celtique, 107 bis, rue de Rennes, Paris-VI), 264 paj., 390 lur.

Al levr-mañ, digoret gant eur raskrid eus pluen E. an Diberder, a zo eun dastumadenn eus kanaouennoù ar Chouanted, moulet a nebeudou gwechall gant an aotrou F. Cadic e karnadig Bretoned Paris: « La Paroisse bretonne ». Araok pep kanaouenn, skrivet e brezoneg gwenedek gant an droidigez c'hallek e traoñ ar pajennoù, e kaver displeget ar perak hag ar penaos eus ar c'han. Heulia a reer gant plijadur, hag aliesoc'h gant anken, an holl istorioù bihan a deu abenn, en o bod, da rei da anaout an istor vras souezus a voe hini ar Chouanted, feal d'o roue ha d'o Doue. Kals gwad ha krisder a zo el levr, eveljust, e pelec'h emañ ar brezel ha n'eus ket d'e heul lazerezh ha kasoni? Eur steredenn a bar bep an amzer, evel hini « ar rozenn ruz-gwad », pe « kimad », ar beleg-merzer, an ao. Briand... Eul levr hag a ra enor d'an ao. Cadic, marvailher dispar, hag ivez d'al Levraoueg keltiek.

Y.-F. ar F.

6° Evolution historique: le réseau romain. Les villes féodales ont-elles été situées sur les voies anciennes; ont-elles, au contraire, provoqué la création de routes neuves? Les tarifs portuaires et les octrois. La réformation du Domaine royal en 1679 (archives départementales à Nantes, le corps des Ponts et Chaussées, les rectifications de routes au XVIIIe siècle, sous l'impulsion du duc d'Algonillon (archives départementales d'Ille-et-Vilaine, Intendance, et Commission Intermédiaire des États), la Poste et les messageries. Le réseau vicinal au XIXe siècle (loi de 1836).

7° Les usagers de la route. Les véhicules. 8° Le folklore de la route: Hent Ahès, Hent Conan, Chemin Chasles.

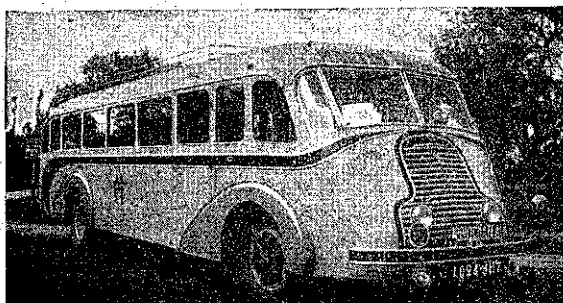
9° Les documents graphiques, estampes, dessins.

Consulter la carte de Cassini, l'atlas et la carte d'Ogée (1769, 1771), les plans terriers, le plan cadastral et la carte d'état-major.

Ouvrages fondamentaux: Albert Grenier: Les routes, 1934 (Manuel d'archéologie gallo-romaine). — Bizeut: Les voies romaines de la Bretagne, 1841. — Gaultier du Motay: Recherches sur les voies romaines d'Ille-et-Vilaine, 1928. — L. Marsille: Notes sur les voies romaines du Morbihan, (Association Bretonne, 1930). — J. Letacroux: Construction des grands chemins et personnel des Ponts et Chaussées de Bretagne au XVIIIe siècle, 1941.

Prière d'adresser les résultats des enquêtes à MM. les archivistes en chef des départements ou à M. Pocquet du Haut-Jussé, professeur à la Faculté des lettres de Rennes.

QUIMPER **FAIENCERIE HENRIOT** QUIMPER

TOUTES CARROSSERIES
INDUSTRIELLES & COMMERCIALES
"Métallique et Alliage Léger"

TUAL

TREDION
MORBIHAN

TÉLÉPHONE : 6

"A SAINT JOSEPH"

325, Rue Léon-Gambetta. — LILLE (Nord)

J. GORRISEN, Tailleur diplômé

Toutes spécialités pour MM. les Ecclésiastiques

SOUTANES, PÉLERINES, MANTEAUX ROMAINS, etc...

BAS pure laine très solides : 350 francs

TRAVAIL SOIGNÉ — PRIX MODÉRÉS

ÉTABLISSEMENTS

Pierre CHANCERELLE

Conserves Alimentaires

(4 USINES EN BRETAGNE)

SIÈGE SOCIAL : QUIMPER

DÉCORATION, LITERIE, TISSUS D'AMEUBLEMENT

A. POUCH et Fils TAPISSIERS
DÉCORATEURS

17, Rue Sainte-Thérèse, QUIMPER — Téléphone 11-60

E. H. **SOUFREREZ KERNE**

E. BEGOT

13, Straed Jean-Jaurès, **KEMPER**

Téléph. 9-33

E vez dresel adtauzel evit ar gwella goloioù-kacoutchoug ar redou
Gwerz a c'holoioù a bep ment — Labour vat, graet hep dale

ART SACRÉ
ORFÈVREURIE
BRONZES
STATUAIRE
CHASUBLERIE

Pierre PÊCHE

14, Boulevard de Kerguelen
QUIMPER (Finistère)

Téléphone 8-10

CABRAGE, CAPOTAGE, PATINAGE

SUPPRIMÉS PAR LA PREMIÈRE

REMORQUE AGRAIRE

adaptées en SEMI-PORTÉE sur TOUS TRACTEURS — BASCULANTE sur trois côtés avec vérin

PRIX IMBATTABLES

BEVAN, constructeur, PAIMBOEUF (Loire-Inf.) — Tél. 51

MOUSSEUX SUPÉRIEUR "V^o AUBIN"

Gwin-Spoumek Dreist

E gwerz e ti an holl Varc'hadourien-Gwin
dre ar Vro a-bez

TECHNIC - RADIO

ÉTABLISSEMENTS MICHEL CARIQU

15, Rue J.-J. Rousseau - **PONT L'ABBÉ**

Toute la Radio

Téléphone 114

Chapellerie JEAN LE DREZEN

Rue Jean-Jacques Rousseau, **PONT-L'ABBÉ**

GANTS • CRAVATES • BAS • NOUVEAUTÉS

Dans un cadre agréable...

Une table de choix...

Une cave renommée...

Restaurant GIRAudeau

(BAR PARISIEN)

13, Rue Jean-Jaurès, **QUIMPER**

Brezoneg en ti

KIRRI-TAN AR C'HREIZKÊR
LAGADEC - RIOU

SERVIJ AKETUS ETRE ROSGO HA BREST
BEAJOU - EUREJOU

KASTELL-PAOL

POUR vos REMORQUES pour TRACTEURS
et ESSIEUX AGRAIRES en tous Genres
Fabriqués en nos Ateliers

Adressez-vous à la Maison

LE JOLY & FILS

44, Rue du Pont-Neuf - SAINT-POL-DE-LÉON - Tél. 55

PNEUS NEUFS ET RÉPARATIONS

Augustin LAURENT
KASTELL-PAOL

A c'hell kas da bep lec'h :
Holl frouezou an douar - Frouez prim - Kaol bleunv
Artichoad - Ognon - Avalou-douar
(da hada kouls ha da zebri)
Kolo - Lodu

Tel. 134

POMMES de TERRE en GROS

Spécialités pour semences

CHOUX-FLEURS, ARTICHAUTS & FRUITS

Téléphone 2-33 (jour et nuit)

Boîte Postale : 61

H. CAMBERLEIN & Cie

S. A. R. L. au capital de 200.000 francs
EXPÉDITEURS

SAINT-POL-DE-LÉON (Finistère)

Annexe : PAIMPOL - Téléphone 2-10

FORGE - CHARRONNAGE
MACHINES AGRICOLES

Jean-Marie RIOU

49-52, Rue du Pont-Neuf

SAINT-POL-DE-LÉON (Finistère)

CARROSSERIE EN TOUS GENRES

KOADACHOU EVIT AN TIEZ

ARREBEURIOU WAR C'HOULENN - ARREBEURIOU-SKOL

S. CELTON

23 ha 25, Straed Rozlère - KASTELL-PAOL

Tel. 250